

Kazdová, Eliška

Příspěvek ke staršímu stupni kultury s moravskou malovanou keramikou v okolí Brna

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1987, vol. 36, iss. E32, pp. 49-62

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109092>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ELIŠKA KAZDOVÁ

**PŘÍSPĚVEK
KE STARŠÍMU STUPNI KULTURY
S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU
V OKOLÍ BRNA**

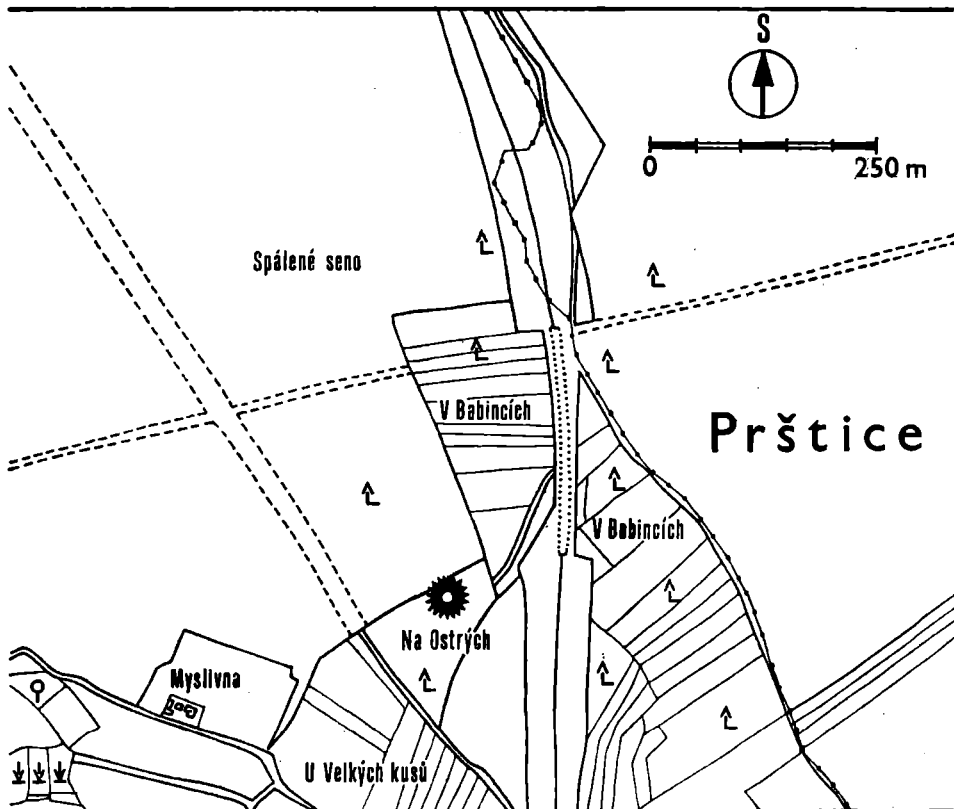
PRŤTICE (13395)

Z katastru obce Prŕtice je známo sídliště s moravskou malovanou keramikou v tratích „V babincích“ a „Na ostrých“ již od doby výstavby tunelu na železniční trati Brno—Moravské Bránice (KAZDOVÁ 1980, 11). V létě roku 1985 se nálezový fond z uvedených poloh rozmnožil o inventář dalšího objektu, který byl objeven při kopání rýhy pro kabel elektrické přípojky na soukromém pozemku rodiny Čížkových. Na porušenou sídlištní jámu upozornili ing. RNDr. Vladimír Čížek a ing. Luďka Čížková, kteří s velkou pečlivostí všechny nálezy uschovali, očistili a s dalšími pracemi setrvali až do příchodu archeologů.

Objekt se nachází na pozemku v poloze označené jako „Ostrá“ („Na ostrých“), jihozápadně od prostoru „V babincích“ a od železničního tunelu (obr. 1). Naleziště leží na mírném jihovýchodním svahu s nadmořskou výškou 330 m a jeho podloží tvoří jemná spraš. Výkop profal sídlištní jámu ve směru SZ—JV v délce 245 cm. Na západní straně byla výplň objektu vybrána kompletně až k okraji jámy, zatímco na protější straně výkopu zůstalo nevytěženo asi 20 % výplně zasahující pod ovocný strom.

Popis objektu

Jáma byla původně vyhloubena do jasně žlutého sprašového podloží a měla nepravidelný kruhový půdorys, mísovitě klenuté stěny a nepřilíš členené dno. Ve stěnách ani ve dně nebyly objeveny stopy po kúlech. Rozměry: 270 X 245 cm; maximální hloubka 73 cm. Zásyp objektu byl hnědošedý, lokálně probarvený do světlejších odstínů; na jednom místě ve východní části jámy byla zjištěna nápadná světle šedá sypká výplň připomínající kaolín (vzorek byl odebrán na speciální rozbor). Dílčí zvrstvení výplně nebylo na řezu jámou prokázáno. Antropogenní sediment obsahoval zlomky keramiky, zbytky přírodního barviva, kamennou industrii, zvířecí kosti a kousky mazanice.

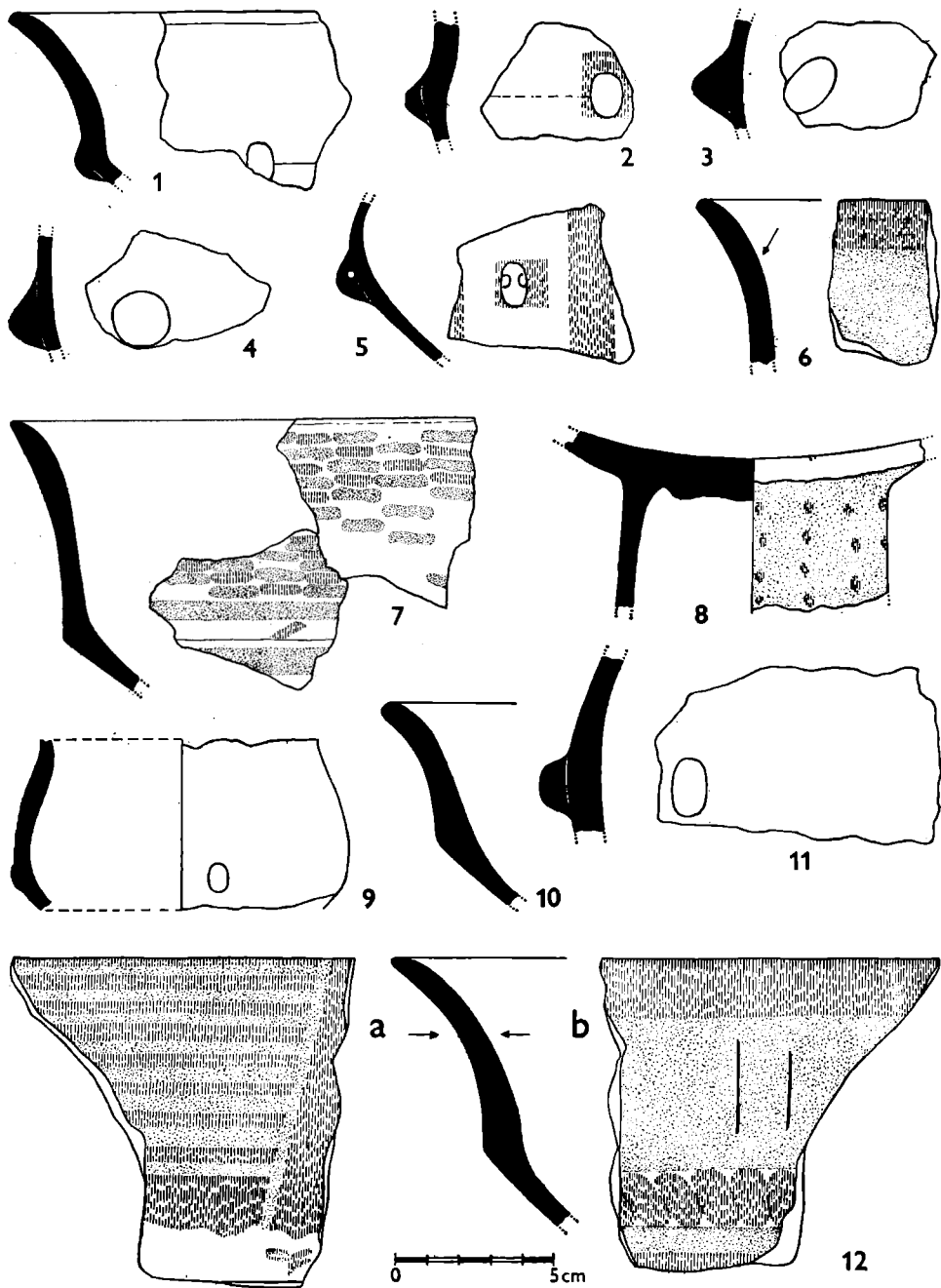
Obr. 1. Prštice, okr. Brno-venkov. Okolí tunelu s vyznačeným místem nálezu v trati „Na ostrých“.

Rozbor nálezů

V zásypu jámy se našlo 272 kusů keramiky, patřící výhradně kultuře s MMK (obr. 2; 3); z toho jeden zlomek pochází z drobné plastiky (obr. 3: 12). Z typologického hlediska jsou v souboru keramiky nejčastěji doloženy mísy, dále hrnce, tenkostěnné pohárky, jiné hrncovité tvary, zvláště putny, naběračky a mísy na nožce. Až na úroveň varianty lze charakterizovat pouze třídu mís, mezi nimiž výrazně převažují tvary s prohnutými rozevřenými pleci — kódové číslo 331 (PODBORSKÝ et al. 1977, 93—99), viz obr. 2: 1, 7, 10, 12; 3: 4, 7. Doloženy jsou také mísy přímých rozevřených plecí (333 — obr. 3: 3), dále tvary se souměrnými pleci (321 — obr. 2: 2; 3: 11) a mísy s oblou stěnou (370 — obr. 3: 9). Mísy s rozevřeným hrdlem (310 — KAZDOVÁ 1980, obr. 2: 15) nebyly v získaném souboru keramiky zjištěny.

Obsahem tabulky 1 je rozbor nálezů z hlediska různých tvarů okraje nádob a keramických tříd.

Celkem bylo hodnoceno 57 jedinců s dochovalými okraji. Údaje v ta-

Obr. 2. Prštice, okr. Brno-venkov. Výběr malované keramiky z objektu objeveného r. 1985.

bulce 1 znovu potvrzují, že nejčastějším okrajem je tvar zaoblený, zvláště na mísách a hrncích, ale i na tenkostěnných pohárkách. Jak ukazuje kvantitativní vyjádření, zúžený okraj je příznačný pro mísy. V jediném případě byl na míse zjištěn také okraj hrotitý. Ostatní provedení okrajů (kódová čísla 5, 7 a 8) je zastoupeno jen vzácně.

Tab. 1

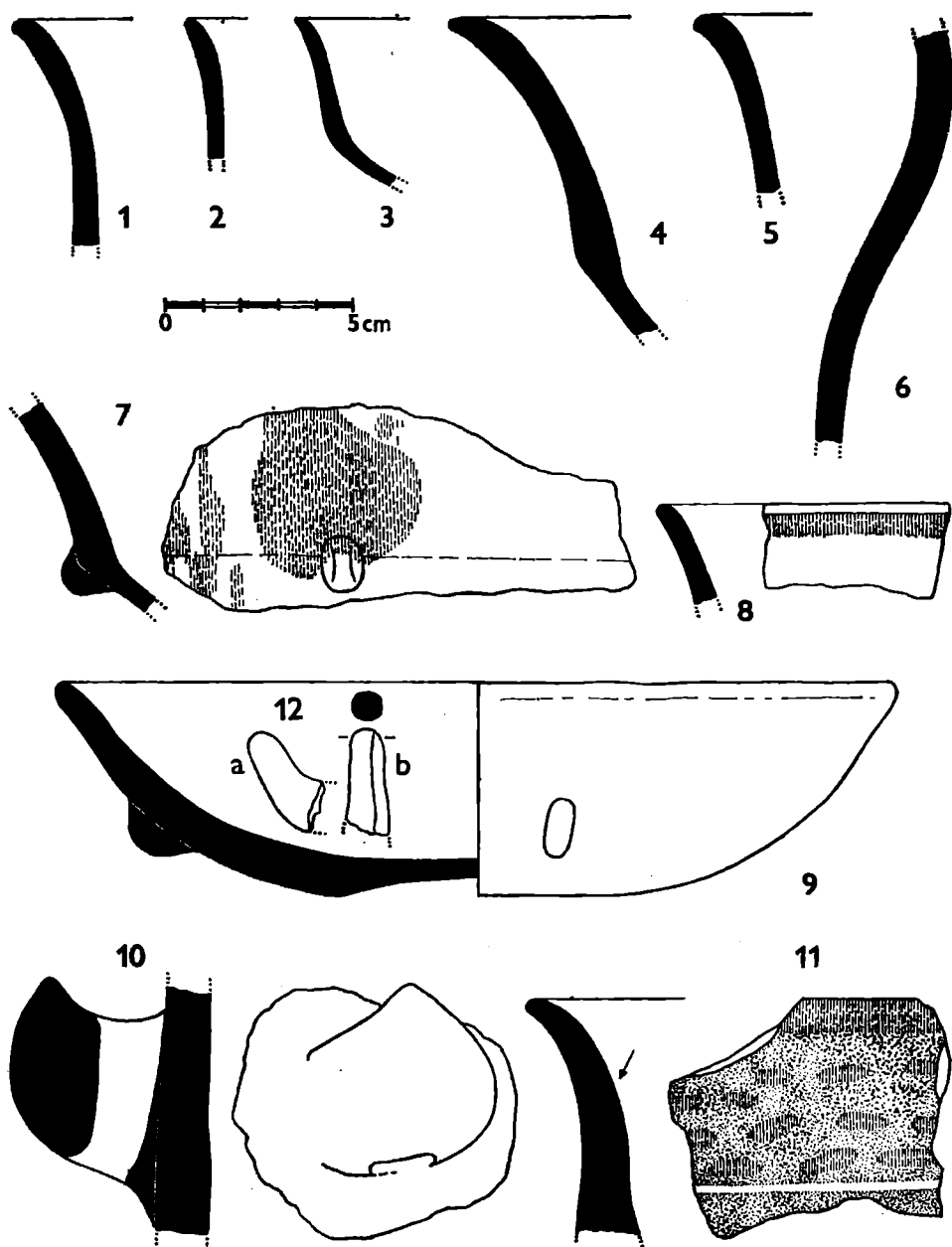
Keramická třída kód	Hrnce 100, 200	Mísy 300	Mísy na nožce 400	Pohárky 500	Neurčen —3
Tvar okraje kód					
1 kyjovitý	2	—	—	—	1
2 zaoblený	8	12	—	3	8
3 zúžený	1	10	—	—	4
4 hrotitý	—	1	—	—	—
5 límcovitý	2	—	—	—	—
7 seříznutý	—	1	—	—	1
8 rovný	—	—	2	—	1

Studovaný soubor keramiky z Prštic obsahuje 63 kusů zlomků tenkostěnných nádob vytvarovaných z jemného plaveného materiálu, což představuje z celkového množství 23,2 %. Typologicky jde hlavně o malé mísy a pohárky (obr. 2: 5, 9; 3: 3). Ostatní silnostěnné tvary byly zhotoveny nejčastěji ze středozrnného materiálu se zrnitostí do 2 mm. U větších hrncovitých nádob dosahuje zrnitost keramické hmoty 3—5 mm. Jako jediné příměsi se vzácně použilo slídy (např. obr. 3: 8), což bylo konstatováno také v případě již publikovaného výběru keramiky (KAZDOVÁ 1980, 13, 17, část D, sloupec 4). Na stupeň vypálení lze usuzovat podle tvrdosti stěn keramiky, která nejčastěji dosahuje hodnoty 3, u kvalitně vypálených jedinců hodnoty 4 a ojediněle též stupně 2 a 1 (PODBORSKÝ et al. 1977, 131—132).

Dokladů s plastickou výzdobou je v hodnoceném souboru relativně málo. V tabulce 2 jsou zaznamenány typy výčnělků ve vztahu k rozlišným tvarům keramiky.

Tab. 2

Keramická třída kód	Hrnce 100, 200	Mísy 300	Pohárky 500	Celkem
Tvar výčnělku kód				
02 svisle protáhlý	3	3	—	6
03 asymetricky vystouplý	1	1	—	2
04 drobný nevýrazný	—	1	2	3
29 svisle protáhlý s horizontálním otvorem	2	—	1	3
46 rohaté „ucho“ protáhlé s otvorem	1	—	—	1

Obr. 3. Prstice, okr. Brno-venkov. Výběr keramiky z objektu objeveného r. 1985.

Z rozboru plyne, že převládají svíse protáhlé výčnělky (02) zastoupené na hlavních keramických třídách — hrncích a mísách (obr. 2: 1, 2, 3, 11; 3: 9). Významná je také přítomnost svíse protáhlého výčnělku s horizontálním otvorem (obr. 2: 5) a drobných nevýrazných tvarů (obr. 2: 9). Další typy plastické výzdoby jsou zachyceny jen ojediněle. Důležitá je absence výčnělků 05—07 (PODBORSKÝ et al. 1977, 200—201), které se obvykle vyskytují ve větším množství v jiném kontextu (KAZDOVÁ 1983—84, 139—140; 1984, 250). Pro obsáhlejší závěry je klasifikovaný soubor z hlediska plastických tvarů málo početný.

Při analýze výzdoby se zjistilo, že v komplexu keramiky chybějí jedinci s předrýsováním a s vhloubenou ornamentací. Malování je evidentní na 86 jedincích, což je více než jedna třetina veškeré keramiky, mnohde však jen v podobě dále nerozlišitelných stop červené a žluté polychromie. Hodnocený soubor je z hlediska čitelnosti jednotlivých kategorií malované ornamentace méně kvalitní. Je však postačující pro rozlišení druhu malby a některých chronologicky významných prvků, jak zachycuje tabulka 3.

Tab. 3

Prvek malované ornamentace kód	Pruh 09	Elipsa 16	Tělísko 17, 18	Nečitelný —3
Druh malby kód				
1 prostá malba	19	3	4	4
3 malba s vyškrabáváním	3	—	—	—
5 plošný nátěr	—	—	—	3
8 prostá malba na monochromním nátěru	1	1	1	5
Celkem	23	4	5	12

Malovaná ornamentace byla nejčastěji provedena v podobě prosté malby nanášené na přirozený povrch keramiky, v několika případech s vykrytím celé plochy bez ponechání původního podkladu (např. obr. 2: 8, 12a). Uvedeným způsobem se nejvíce zobrazovaly plošné pruhy, dále drobná tělíška či elipsy v jinobarevných plochách. Druhou nejoblíbenější technikou malby je v naší kolekci prostá malba na monochromním červeném nátěru (kódové číslo 8), uplatněná jak na hrubé, tak zvláště na jemné tenkostěnné keramice. Ornamentační prvky jsou v tomto provedení jen vzácně rozlišitelné; podařilo se identifikovat pruh, elipsu a tělíška. Z dalších výzdobných způsobů jsou doloženy malba s vyškrabáváním (obr. 2: 12b) a plošný nátěr v červené barvě. Zbývající druhy malované ornamentace nebyly v souboru zjištěny.

Z dochovaných malovaných prvků je pro další závěry významná přítomnost elips a tělíšek (obr. 2: 7, 8, 12b; 3: 11).

Mezi keramikou byl objeven také malý zlomek drobné antropomorfní plastiky (d 31; š 8—12 mm) představující pravděpodobně nevýrazně kolinkovitě ohnutou paži (obr. 3: 12a, b). Změna orientace fragmentu svádí k představě nožky ze sedící plastiky. Proti tomu však svědčí zúžené pa-

hýlovité zakončení bez naznačeného chodidla (PODBORSKÝ 1985, tab. 48 až 52). Podle celkové úpravy popisovaného fragmentu a charakteru odlovení by mohla ohnutá paže pocházet také z menší nádoby svodínského typu, neboť obdobný nález se na lokalitě v Pršticích již vyskytl (PODBORSKÝ 1985, 52, tab. 118: 7).

Ve výplni objektu se našlo rozptýlené přírodní barvivo. Z různých částí jámy pochází 5 hrudek červeného barviva (dvě se silnou křemennou složkou tmavšího tónu, zbývající tři mají jemnozrnnou strukturu a jasně červené zbarvení) o celkové hmotnosti 25 gramů. Žlutý pigment byl nalezen v podobě dvou větších kusů pískovcové zrnitosti a světlejšího odstínu a čtyř drobných hrudek jílovitého charakteru se sytě žlutým zbarvením. Hmotnost žlutého barviva činí úhrnem 252 gramy. Bílé barvivo nebylo zjištěno. Vzorky získaných přírodních barviv jsou předmětem speciálních rozborů a budou vyhodnoceny souborně.

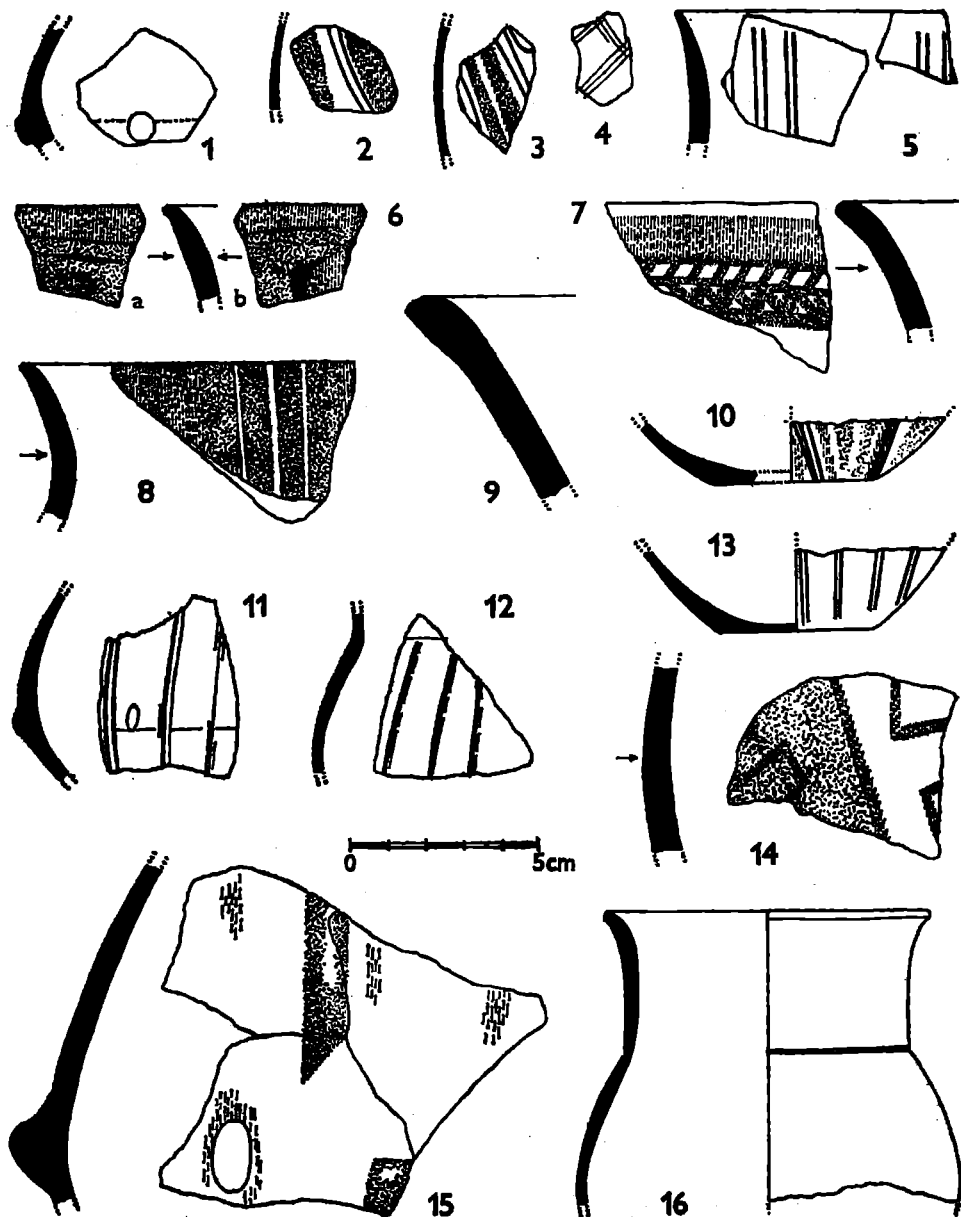
Zásyp jámy obsahoval také kamenné artefakty, reprezentované především štípanou industrií v počtu 71 kusů. Z hlediska použité suroviny je SI zhotovena převážně z rohovce typu Krumlovský les; dva drobné exempláře jsou z obsidiánu. Kolekce štípané industrie zahrnuje čtyři jádra, několik částí valounů se zbytky kůry, 12 čepelek nestejně délky a beze stop lesku, dvě škrabadla, jeden vrták a jeden lichoběžník. Zbytek tvoří úštěpy a odpad různé velikosti a tvaru. K broušené industrii patří jeden větší zlomek vyhlazeného nástroje, pravděpodobně sekeromlatu. Z východního okraje jámy pochází větší část kamenné podložky (těrky), která je na vyhlazené pracovní straně zbarvena červeně, zatímco na spodní straně je žlutá (rozměry: d 240; š 158; tl 32—56 mm).

V prozkoumaném objektu byly hojně zastoupeny zvířecí kosti v celkovém počtu 198 kusů. Asi 50 kostí značné velikosti (čelisti, klouby, obratle) patří pravděpodobně turovi a praseti. Některé z menších kostí mají černou barvu a lesklý povrch. Našla se rovněž schránka mlže a spodní část parohu. V uvedeném množství osteologického materiálu byly zjištěny jen tři kosti se stopami opracování (zářezy), které lze považovat za možné polotovary kostěných nástrojů.

Součástí antropogenního sedimentu zkoumaného objektu byla také mazanice (63 kusy), rozptýlená v různých hloubkách a částech jámy v podobě menších kousků nepravidelného tvaru. Pouze 6 fragmentů má vyhlazené rovné stěny, vzácně také otisky prutů.

Vyhodnocení nálezů

Rozborem keramiky bylo zjištěno, že v prštickém souboru z roku 1985 převládají vlastnosti příznačné pro starší fázi I. stupně, tedy pro Ia MMK. Je to komplex znaků zahrnující keramické tvary s výrazným zastoupením variant mís s prohnutými rozevřenými plecemi (obr. 2: 1, 7, 10, 12; 3: 4, 7), přítomnost výčnělků 02, 04 a 29 a mnohokrát ověřené vlastnosti malované ornamentace: malba složená převážně z plošných pruhů (obr. 2: 2, 5, 12a), tu a tam doplněná drobnými tělísky nebo elipsami (obr. 2: 7, 8, 12b; 3: 11). Pozoruhodná je nepřítomnost rýsované ornamentace, což by mohlo mít velký význam při detailním chronologickém určení objektu na úrovni subfázi, ovšem za předpokladu, že byl celý prozkoumán. Rámcové chro-

Obr. 4. Popůvky, okr. Brno-venkov. Zdobená keramika z objektu 2/85.

nologické zařazení objektu do fáze Ia podporuje také výskyt obsidiánu a poměrně drobnotvaré ŠI.

Dříve objevené a publikované nálezy z Prštíc byly po vyhodnocení srovnány s jinými soudobými nalezišti vůči výchozí modelové lokalitě Těšetice-Kyjovice. Přitom byla prokázána velká příbuznost prštického souboru s obsahem těšeticích hliníků spolu s Radosticemi a Šlapanicemi (KAZDOVÁ 1983—84, 135—136). Postavení Prštíc vůči Těšeticím-Kyjovicím vyplývá jasně z grafu korelačních plejád (KAZDOVÁ 1984, 249, obr. 53).

Závěrem lze říci, že zjištěné vlastnosti keramiky nově získaného souboru zapadají do množiny znaků již dříve publikovaného výběru (KAZDOVÁ 1980, 11—29), který pochází patrně z několika různých objektů z prostoru dnešního tunelu a jeho blízkého okolí. Terénní situace (obr. 1) nasvědčuje tomu, že jáma nalezená r. 1985 na „Ostré“ patří k rozsáhlejšímu sídlišti, které se rozkládalo i na sprašových polohách „V babincích“.

Rozdíly v kvalitě a rozmanitosti vypovídací hodnoty keramiky srovnávaných fondů spočívají do značné míry v tom, že porovnáváme obsah jediné jámy se záměrným výběrem materiálu z několika objektů. V této souvislosti je třeba také připustit domněnku, že naše jáma „Na ostrých“ mohla patřit k okrajovým objektům osady, kde již nemuselo docházet k takovým aktivitám jako na jiných místech sídliště.

POPŮVKY (12587)

V Popůvkách, okr. Brno-venkov, prořala kabelová rýha v poloze „Panské nivy“ zahluběný objekt s moravskou malovanou keramikou (KAZDOVÁ 1986, v tisku). Tato nevelká jáma, označená pomocně jako obj. 2/85, se nachází asi 350 m jihovýchodně od objektu 1/83, který byl prozkoumán v září 1983 v trati „Pod šípem“ (KAZDOVÁ—PŘICHYSTAL 1986).

Popis objektu

Objekt porušený výkopem měl přibližně kruhový půdorys o průměru 145 cm, šikmé stěny a dno s nevýraznými výstupky v hloubce 68—70 cm. Jednotlivá výplň tmavošedé barvy byla promíšena zlomky keramiky, uhlíky, mazanicí, štípanou a broušenou industrií, zvířecími kostmi a zrnky přírodního barviva.

Rozbor nálezů

Ve výplni bylo nejvíce moravské malované keramiky (přes 250 kusů) typologicky zastoupené především hrnci, dále pohárky a mísami. Statistická tabulka 4 dokládá, že z několika rozlišených typů okraje je nejčastější zaoblený tvar na hrncích a zúžený na mísách. Ve dvou případech byl zjištěn také okraj límcovitý (obr. 6:1) a rovný (obr. 6:8).

Soubor keramiky z objektu 2/85 z Popůvek zahrnuje 51 tenkostěnných jedinců z jemného plaveného materiálu (20,3 ‰). Výhradně na jemných tenkostěnných tvarech se nachází rýsovaná ornamentace, představující 6,3 ‰ z veškeré keramiky. Jak ukazuje tabulka 5, rýsování je většinou provedeno dvojitou souběžnou linií (technika 4; obr. 4: 2, 3, 5, 10, 13). Sa-

Tab. 4

Keramická třída kód	Hrnce 100, 200	Mísy 300	Mísy na nožce 400	Pohárky 500	Neurčen —3
Tvar okraje kód					
1 kyjovitý	2	—	—	—	—
2 zaoblený	12	5	—	7	4
3 zúžený	2	7	—	2	—
5 límcovitý	1	1	—	—	—
8 rovný	2	—	1	—	—

mostatný svazek čar se objevil pouze na třech exemplářích (obr. 4: 4, 11); na dalších třech jedincích byl doplněn dvojitou linií. Rýsování v podobě jediné linie je zde sporné, neboť druhá souběžná čára mohla být na měkčím povrchu slabě vypálené keramiky setřena.

Tab. 5

Technika rýsování kód	Svazek linií 1	Dvě linie 4	Kombinace 1 a 4	Jedna linie 5
Počet jedinců				
Absolutně V procentech	3 18,7	9 56,3	3 18,7	1 ? 6,2

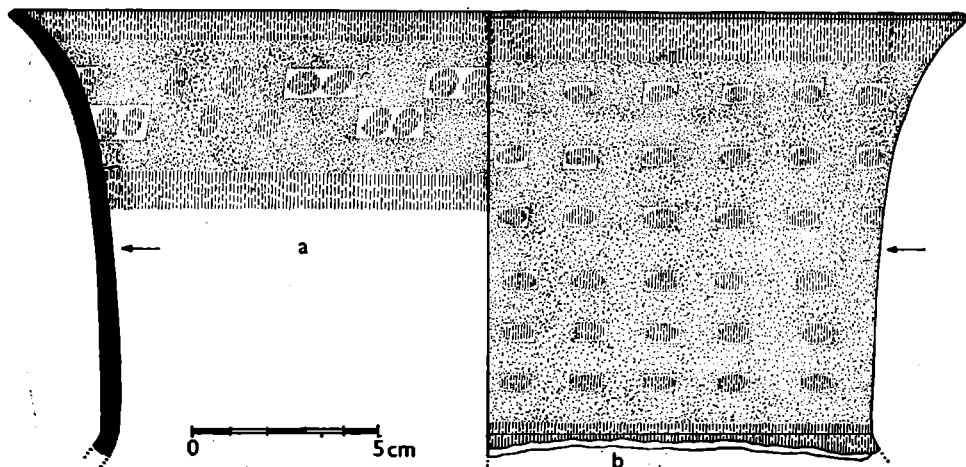
Tabulka 6 udává jako nejčtenější svisle protáhlý výčnělek, vyskytující se převážně na hrncích, ale i na mísách a pohárcích (obr. 6: 10, 12, 13, 15). Zastoupen je také výčnělek knoflíkovitý (obr. 6: 7, 9) a vzácně i kuželovitý. Malý počet jedinců s plastickými tvary (15 kusů) neumožňuje formulovat další platné závěry.

V souboru keramiky byly zjištěny tři zlomky s vhloubenou výzdobou v podobě různě velkých nehlubokých dolíků, umístěných na okrajích nádob (obr. 6: 2, 11, 14).

Tab. 6

Keramická třída kód	Hrnce 100, 200	Mísy 300	Pohárky 500	Neurčen —3	Celkem
Tvar výčnělku kód					
02 svislý protáhlý	4	2	1	—	7
03 asymetrický vystouplý	—	1	—	—	1
04 drobný	—	—	2	—	2
11 kuželovitý	—	—	—	1	1
12 knoflíkovitý	2	—	—	—	2
40 rohatá „ucha“	2	—	—	—	2

Malovaná ornamentace se vyskytovala na fragmentech jemné i silnostěnné keramiky (obr. 5), převážně jako prostá malba na původním povrchu nádob (tabulka 7). Rýsování bylo v devíti případech doplněno polychromií, většinou v podobě červených a žlutých pruhů (obr. 4: 2, 3, 10). Dále se podařilo určit pouze malbu s vyškrabáváním, plošný nátěr a v jediném případě malování na monochromním červeném podkladě. Z výzdobných prvků jsou obvyklé plošné pruhy (obr. 4: 8, 15) a elipsy (obr. 4: 6; 5a, b); tělíska a meandry se zachovaly jen na několika jedincích (obr. 4: 7, 14).

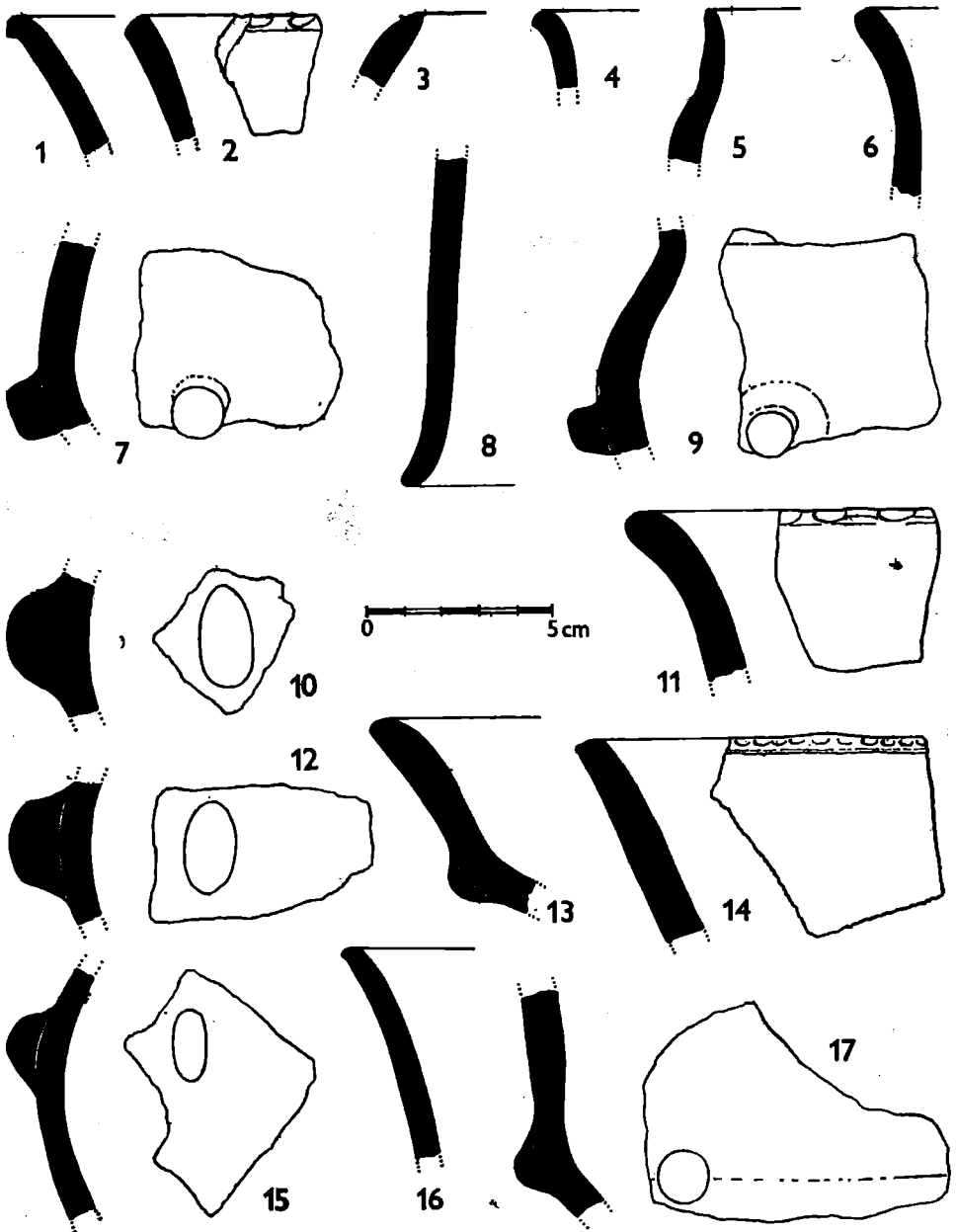

Obr. 5. Popůvky, okr. Brno-venkov. Malované hrdlo větší hrncovité nádoby z objektu 2/85.

Tab. 7

Prvek malované ornamentace kód	Pruh 09	Elipsa 16	Tělíska 17, 18	Meandr 08	Nečítelný —3
Druh malby kód					
1 prostá malba	15	8	4	3	8
2 malba s předrýsováním	5	—	1	—	3
3 malba s vyškrabáváním	3	1	—	—	2
5 plošný nátěr	—	—	—	—	3
8 prostá malba na monochromním nátěru	1	—	—	—	—
Celkem	24	9	5	3	16

Antropogenní sediment objektu obsahoval šest menších hrudek přírodního barviva o celkové hmotnosti 4,2 gr. Jde o velmi jemný práškový pigment sytě žlutého odstínu, který nebylo třeba před použitím drtit nebo

Obr. 6. Popůvky, okr. Brno-venkov. Okraje a stěny s plastickou a vhloubenou výzdobou.

jinak zbavovat křemenných příměsí. Dále se našly čtyři kusy hnědě zbarveného zrnitého materiálu se slídou (51,5 gr). Jeho využití jako barviva je sporné, neboť vlastní barvicí složka je v něm zastoupena poměrně slabě. Potenciální zdroj jemného žlutého pigmentu byl objeven asi 500 m západně od zkoumané jámy.

Kolekce štípané industrie (44 kusů) je charakterizována drobnotvarými nástroji, zvl. malými škrabadly, a pečlivě vypracovanými jádry. Obsahuje rovněž čepelky bez lesku a odpad různé velikosti. ŠI je zhotovena převážně z rohovce typu Krumlovský les s výjimkou několika menších artefaktů pocházejících asi z pazourku. Našlo se také několik drobných obsidiánů, z nichž 4 zlomky patří přelomeným čepelkám.

Broušenou industrii čítající 15 kusů reprezentuje vodorovně odštípnutá horní část sekeromlatu s kruhovým otvorem. Dále jsou to kromě úštěpků tmavě zelené suroviny dva polotovary přitesané přibližně do tvaru sekerrek. Fragment sekeromlatu (podobně jako jeden menší zlomek BI) má na vyhlazeném povrchu nápadné stopy červeného barviva, což svědčí o sekundárním využití poškozených nástrojů jako drtičů nebo roztěračů přírodních barviv (KAZDOVÁ 1984, 199; SALAŠ 1984, 204).

Součástí výplně jámy bylo také 57 zvířecích kostí, přes 30 menších kusů mazanice bez zjevných otisků či vyhlazení a množství uhlíků, které se odlamovaly v tenkých destičkovitých vrstvách.

Vyhodnocení nálezů

Rozbor vybraných vlastností keramiky potvrdil, že nově získaný inventář z Popůvek má všechny podstatné znaky fáze Ia MMK. Významná je přítomnost jedinců s rýsovanou ornamentací, vytvořenou převážně samostatnou dvojitou linií nebo její kombinací se svazkem čar (tab. 5). Tomuto zjištění plně odpovídají publikované nálezy z dřívějších výzkumů v Popůvkách. Na tenkostěnném pohárku je současně využito obou zmíněných technik rytí: hlavní motiv je proveden dvojitou čarou, zatímco několika-násobné linie představují doplňkový motiv (KAZDOVÁ 1984, tab. 105: 9a, b). Výběr ze starších výzkumů byl porovnáván podle zastoupení chronologicky významných znaků s keramikou fáze Ia z Těšetic-Kyjovic. Výsledkem bylo potvrzení těsné příbuznosti obou souborů (KAZDOVÁ 1984, 246—249).

Ze srovnání s materiálem získaným v r. 1983 (objekt 1/83) v trati „Pod šípem“ plynou ve všech podstatných rysech shody kromě jediné kvalitativní odlišnosti: doklady s rýsovanou ornamentací mají na rozdíl od nálezů z objektu 2/85 důsledně uplatněnu techniku 1, tj. svazek několikanásobných čar (KAZDOVÁ—PŘÍCHYSTAL 1986).

Vzájemné porovnávání obsahu nově objevených jam z Prštic a Popůvek prokazuje, že v obou případech jde o inventář fáze Ia, který se v podstatných znacích keramiky shoduje (tab. 1—7). Drobné odlišnosti spočívají např. v ojedinělém výskytu jiných tvarů okraje (tab. 1; 4) a ve větší variabilitě výčnělků v souboru 2/85 z Popůvek (tab. 6). Za nápadnější rozdíl lze považovat odchylky v zastoupení vhloubené výzdoby a v přítomnosti druhů malby: v Popůvkách se našlo několik jedinců s předrýsováním, zatímco v Pršticích z r. 1985 žádný. Odtud však známe přesvědčivé do-

klady prosté malby na monochromním nátěru (technika 8), která je v nových nálezech z Popůvek zastoupena jen sporadicky.

Absence rýsované a vhloubené ornamentace zjištěná rozbořem nově získaného souboru z Prštice neplatí pro tuto lokalitu obecně. Výběr nálezů ze starých výkopů obsahuje jedince s rýsováním v různých technikách s převahou dvojité linie (KAZDOVÁ 1980, 27—28, obr. 2: 4, 13, 15; 3: 19, 20, 25; 4: 4, 10—12, 16, 18). Rovněž zahrnuje keramiku s vhloubenými důlky, záseky a vrypy na okrajích, výdutích a dnech (KAZDOVÁ 1980, obr. 2: 5; 3: 3, 22; 4: 13; 5: 11, 6: 11).

V souboru z Prštice z r. 1985 je zastoupeno v porovnání s popůveckým materiálem více starobylejších znaků (výrazné uplatnění techniky 8, nepřítomnost rýsované ornamentace). Analýza obou nálezových celků potvrdila průkaznost znaků fáze Ia MMK a přinesla další poznatky k počátkům kultury s moravskou malovanou keramikou na Brněnsku.

LITERATURA

- KAZDOVÁ, E. 1980: Další lokality s moravskou malovanou keramikou staršího stupně na Brněnsku, SPFFBU E 25, 9—56.
- KAZDOVÁ, E. 1983—84: Chronologie der MBK-Kultur in Mähren, MittÖA XXXIII až XXXIV, 133—149.
- KAZDOVÁ, E. 1984: Těšetice-Kyjovice 1. Starší stupeň kultury s moravskou malovanou keramikou, Brno.
- KAZDOVÁ, E. v tisku: Další nálezy z neolitického sídliště v Popůvkách (okr. Brno-venkov), PV AÚ ČSAV za r. 1985.
- KAZDOVÁ, E.—PŘICHYSTAL, A. 1985: Sídliště s moravskou malovanou keramikou staršího stupně v Popůvkách (okr. Brno-venkov), PV AÚ ČSAV za r. 1983, Brno, 23.
- PODBORSKÝ, V. 1985: Těšetice-Kyjovice 2. Figurální plastika lidu s moravskou malovanou keramikou, Brno.
- PODBORSKÝ, V.—KAZDOVÁ, E.—KOŠTUŘÍK, P.—WEBER, Z. 1977: Numerický kód moravské malované keramiky. Problémy deskripce v archeologii, Brno.
- SALAŠ, M. 1984: Kamenná broušená industrie. In: Těšetice-Kyjovice 1, 204.

A CONTRIBUTION TO THE EARLIER STAGE OF THE CULTURE WITH THE MORAVIAN PAINTED WARE IN THE VICINITY OF BRNO

The author published newly discovered features of the two well-known neolithic settlements: from the location "Na ostrých" near Prštice (Fig. 1) and "Panské nivy" near the village of Popůvky in the district of Brno-country region. She appraises the findings of pottery of the mentioned pits (Figs. 2—6) according to the Numerical Code of the Moravian Painted Ware.

The analysis of the findings has proved that the contains of both pits belong undoubtedly into the phase Ia MPW. There was not found any single fragment decorated with incised technique in the collection of Prštice, while that of Popůvky contains several fragments of fine ware, where the double incised line prevails (Fig. 4: 2, 3, 5, 10, 13). The inventory of the pit of Popůvky seems to be, from the viewpoint of detailed chronology, to a certain degree younger than that of Prštice.